TOU EN ANGIOIS PATROS HEMON IOANNOU ... TOU CHRYSOSTOMOU TA...

Bernard : de Montfaucon, ...

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ

ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

JOANNIS CHRYSOSTOMI

Archiepiſcopi Conſtantinopolitani,

OPERA OMNIA QUÆ EXSTANT

VEL

QUÆ EJUS NOMINE CIRCUMFERUNTUR,

Ad MSS. Codices Gallicanos, Vaticanos, Anglicanos, Germanicoſque, necnon ad Savilianam & Frontonianam Editiones caſtigata, innumeris aucta, nova interpretatione ubi opus erat, Præfationibus, Monitis, Notis, variis lectionibus illuſtrata, nova ſancti Doctoris vita, Appendicibus, Onomaſtico & copioſiſſimis Indicibus locupletata.

Opera & ſtudio D. BERNARDI DE MONT-FAUCON, *Monachi Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri, opem ferentibus aliis ex eodem Sodalitio Monachis.*

Undecim Voluminibus *in Folio*.

PARISIIS,
A Bibliopolarum Societate.

M. DCC. XVII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

Les conditions que les Libraires proposent au Public pour les Souscriptions, se trouveront à la fin de la Préface.

Subscriptionum pacta quæ a Bibliopolis proponuntur, in fine Præfationis exstant.

PRÆFATIO.

DIU expetitam S. Joannis Chrysostomi Operum omnium Editionem a multis jam annis paramus: neque enim poterat res tam operosa, tam ampla modico temporis curriculo concinnari. Bibliotheca sunt, non liber, tanti Doctoris Opuscula, Commentaria, Epistolæ. Ea vero nonsuno in loco simul collecta comparent in Bibliothecis Manuscriptorum, quod in aliorum Scriptorum operibus sæpe contingit, sed undique dispersa carpere & colligere est opus: acciditque non semel, ut cum omnes Europæ Bibliothecas in cassum percurreris, in angulo tandem ea, quæ diu exquisieras, deprehendantur. Id quantivis laboris sit, libenter suscipitur, quando de Joanne Chrysostomo agitur, tanto doctore, oratore summo, qui rem Christianam plus, quam alii omnes, tum qui præcesserunt, tum qui post illum floruerunt, eloquentiæ ornamentis decoravit. Is a puero divinis humanisque literis operam dedit: a Libanioque institutus tantum profecit, ut in extremis agens Libanius professus sit, se Joannem sibi successorem destinaturum, nisi is sibi a Christianis abreptus fuisset. Forum forensesque causas tantisper sectatus, brevi a cœpto resilut, ac Christianæ prorsus disciplinæ, severiorique vitæ instituto se totum dedidit, ut in ejus vita ad calcem Operum accurate, quantum fas erit, adornanda, pluribus narrabitur. Juvenis adhuc eximia dedit ingenii specimina; Parænefes nempe ad Theodorum lapsum,

libros ad Demetrium, ad Stelechium, ad Stagirium & ad alios: quæ opuscula præclarum referunt oratorem: limatiores sunt libri de Sacerdotio, in iisque deprehendimus Chrysostomum Chrysostomo eloquentiorem. His veluti præludiis ad orandi munus se comparabit Joannes, qui Presbyter Antiochiæ annis duodecim; Episcopus Constantinopoli quinque sexve annis, a concionandi officio nunquam destitit, inque sui admirationem totum rapuit Orientem. Paratus, imparatus accederet, omnia ipsi prona erant, eo semper dicendi genere usus, quod majore ad persuadendum momento futurum esset. Ejus orandi ratio plus habet nativæ elegantiæ, quam artificiosæ diligentiæ: sicubi arte utitur, ita rem temperat, ut lateat semper artificium & quadrandæ orationis industria. Expedita & profluente verborum copia loquitur, concinnitatis leporisque plena; ut mirifice ipsi competat illud Homericum,

Τοῦ κ. ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Perspicuitate nemini concedit, nisi fortasse omnes superet. Inventione, quæ ex ingenii felicitate nascitur, universos quotquot hactenus fuere oratores longe retro relinquit. Inexspectatis ille modis rem propositam vertit, & qua via nemo divinasset ad scopum tendit; idque ita libere expediteque, ut re perspecta putes eum nulla alia posse via, nullo cursu feliciore ad destinatum pergere finem. Verum quia nihil natura gignit omni ex parte perfectum, nihil ars profert omnibus absolutum partibus & numeris, unum fortasse erit, quod in Oratore nostro reprehendas; troporum nempe ac similitudinum frequentiam, qua ad nauseam usque redundat oratio. Sed id vitii ævo potius Chrysostomi quam Chrysostomo adscribas: quandoquidem ille, tali concionandi genere usus, omnium sibi conciliavit existimationem, gratam concionis admurmurationem, plausus perpetuos, ac plerumque, ut ille ait, importunos; aureique oris ideo nomen sortitus est. Audi Suidam: *Martyrum conciones expedita & extemporali declamatione admodum auxit. Lingua ejus Nili catadupa profluente dicendi copia superabat. Nemo unquam tantus eloquentiæ & ubertatis di-*

vitiis exornatus fuit: solus itaque aureum divinumque nomen sine labe sortitus est. Hæc Veterum fuit omnium opinio: quamobrem si quid nævi in tanto tamque præclaro Oratore repertamus, id ætati, ut dixi, non Chrysostomo tribuendum. Solertis oratoris fuit auditorum ingenium feliciter explorasse: per illa placuit, quæ jam multis non ita placent. Lacrymas movit ut voluit; vitia emendavit, Christianam fidem auxit, Judæos & Hæreticos profligavit. Non minorem enim in dialectica, quam in oratoria arte Joannem nostrum comperimus: idque proculdubio fatebitur, quisquis conciones ejus contra Anomœos & contra Judæos accurate perlegerit, ubi argutissime disputat, & ratiociniorum vi adversarios ita urget, ut nulla supersit ipsis elabendi via. Rem epistolarem etiam attigit Chrysostomus, maxime vero in exsilio, dum calamitas, metus, solitudo prohiberent a solito concionandi officio, & multum spatii esset ad scribendum. Pulsus itaque sede curavit, ut ne ipsum quidem otium esset otiosum,

§. I.

De variis Chrysostomi Editionibus, ac præcipue de Henrici Savilii Editione.

Nihil mirum si a primordiis usque Typographicæ artis, tanti Doctoris operibus edendis multi desudarint: innumeræ vario tempore opusculorum ejus Editiones prodiere in Italia, Gallia, Germania, Anglia. Alii quasdam operum partes Latine tantum dabant, alii Græce, nonnulli utraque lingua. Non pauci collectioni operum omnium adornandæ manum admoverunt. Si qui vero ante decimum septimum sæculum id aggressi sunt, ii Latinas tantum Chrysostomi operum collectiones emiserunt, ac multa reliquerunt intacta & inobservata. Verum de iis omnibus Editionibus, alius est nobis ad dicendum constituendus locus.

Demum paulo post initium decimi septimi sæculi duo viri summi eodem ferme tempore eam sibi pene provinciam, ut omnia prorsus ejusdem S. Doctoris opera

A iij

unum in corpus redigerent; Henricus nempe Savilius & Fronto Ducæus. Prior *magnis*, ut ipse ait, *sudoribus & immensis sumtibus*, undecumque si qua laterent in variis Europæ Bibliothecis perquirenda exscribendaque curavit, amicorum literatorumque pene omnium opera usus, & industria. *Quo in negotio*, inquit, *egregiam nobis & strenuam operam navarunt viri amplissimi doctissimique, quos honoris causa nomino, Jacobus Augustus Thuanus magnum lumen Galliæ, Marcus Velserus II vir Augustanus, Georg. Michaël Lingelshemius, Andreas Schottus, Isaacus Casaubonus, Fronto Ducæus, Janus Gruterus, David Hœschelius, Sebastianus Tengnagel, & Reverendissimus Gabriel Archiepiscopus Philadelphiensis. Nefas tacere de Serenissimi Regis nostri apud exteros Principes clarissimis legatis, quibus ipse hoc in mandatis dederat, ut omni qua possent opera studium hoc meum promoverent. Itaque Librariis nostris aditus patefactus ad Bibliothecam Regiam Lutetiæ, Palatinam, Augustanam, Bavaricam, Cæsaream, cæteras. quibus freti subsidiis, illud demum attulerunt instrumentum, illam supellectilem, ex qua robis est hac adornata Editio.* Qua utique editione nulla ante, quod parum est dixisse, nullaque postea copiosior prodiit. Accurationem vero in castigandis Græcis dictionibus atque phrasibus vix alicubi majorem deprehendas. Nimirum summo ille studio folia quæque dispici curabat, mendaque tolli: quo factum, ut si quis longitudinem operis consideret, certe pauca errata reperiat in tot orationum homiliarumque decursu: quæ tamen errata ille in fine notarum summa diligentia colligi edique curavit, ubi vel minima quæque notantur. Notas autem ad singulos tomos, in fine octavi non suas modo edidit, sed etiam aliorum doctorum hominum Johannis Boisil, Andreæ Dounæi, Ricardi Montacuti, & Halesii, ut alios taceam, qui vel rogati, vel suopte consilio varia loca restituere conati, ab ipso afferuntur in medium. Inter illas vero notas, meo quidem judicio, cæteris omnibus præstant ipsius Henrici Savilii notæ, si sagacitatem spectes, si criticam artem, si cætera omnia. Aliorum quippe notæ, ut plurimum leves sunt, quæ

conjecturis constant aliquando incertis, & nonnunquam futilibus. Saviliana porro Editio, quæ octo densissimis in folio tomis constat, opera Chrysostomi Græce tantum complectitur.

§. II.

De Frontonis Ducæi Editione & de Morelliana.

Non minorem diligentiam in colligendis Chrysostomi operibus exhibuit Fronto Ducæus ex Societate Jesu nostras, qui tamen paribus fortasse destitutus facultatibus & auxiliis, in diuturnum tempus extractum opus fato præoccupatus absolvere non potuit. Verum magnam ille & arduam rem est aggressus, ut scilicet non modo Græca Chrysostomi perinde atque Savilius ederet, sed etiam singulis operibus homiliisque Latinam Interpretationem apparet: qua in re strenuam ille operam navavit. Interpretationes quippe multorum operum jamdiu editas e regione Græcorum posuit, sed emendatas, & ad fidem Græcæ orationis concinnatas. Si qua vero offendit nondum Latine translata opera, erant autem hujusmodi bene multa, hæc ille de Græco convertit, & quidem tam accurate & eleganter, ut inter optimos interpretes jure numeretur. Ejusdem porro eruditæ notæ reperiuntur in fine primi, quarti & sexti tomi. Similes haud dubie notas in quintum tomum destinabat; at vita functus rem perficere nequivit. Editionem Frontonianam incepit Federicus Morellus, absolvit Claudius sex in folio tomis, qui S. Doctoris opuscula & commentarios in Vetus Testamentum complectuntur. Deinde anno 1633. idem Claudius Morellus Commentarios in Novum Testamentum sex in folio tomis ad fidem Commelinianæ editionis emisit. Anno autem 1636. integram novam Chrysostomi operum editionem duodecim in folio tomis atque undecim voluminibus publicam fecit. Hæc porro postrema Editio charta minus eleganti instructa, sed contra, quam vulgo creditur, emendatior est, usus operis melioribus Morellus menda, quantum potuit, ex hac postrema Editione sustulit; tum ea quæ Fronto Ducæus in notis primi & quarti tomi irrepsisse monue-

rat, tum etiam alia quæ occurrebant: expertus loquor; maxime vero de primo, quarto & quinto tomo. In hisce vero duobus postremo memoratis tomis, quædam Opuscula Chrysostomi, quæ a prima aberant, in fine addita sunt. Verum in hoc peccavit Claudius Morellus, quod notas in fine quarti tomi a Frontone Ducæo positas, & aliquot Opuscula Chrysostomi, latine tantum quinto tomo cusa, in hac posteriori Editione sustulerit. Eodem, uti diximus, ferme tempore Henricus Savilius & Fronto Ducæus, Etonæ ille, hic Lutetiæ Editiones operum omnium Chrysostomi parabant. Quodque observatu dignum videatur; licet eodem in stadio ambo currerent, licet tam varias sacrorum religiones ambo profiterentur, nulla invidiæ, adversi animi nulla nota comparebat: quinimmo, ut sese occasio offerebat, dabant operas mutuas, nunquam sine honoris observantiæque significatione alter alterum memorabat; contra quam usu evenire solet. Nam plerique cum idem opus simul aggrediuntur, præsertim cum intervenit religionum discrimen, frequenter sese maledictis & conviciis lacerant, nihilque aliud curare videntur, quam ut auctoris adversi famæ detrahant, ac si id quod alii detrahitur existimationis, laudis propriæ foret accessio. Livorem eandem exercentium artem, sic exprimit illud tritum Hesiodi:

> Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων,
> Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

Id vero maxime illa Frontonis & Savilii tempestate inter doctos in usu erat, qui vel levissima data occasione sese dicteriis & maledictis onerabant. Quo magis æstimandi illi duo viri, qui meritas pro talibus, & pro strenue navata in rei literariæ commodum opera, immortali certe digni laude sunt.

Ne mireris, Lector, me tamdiu eorum laudibus celebrandis insistere: nam præterquam quod de orbe literario tam bene meriti sunt, hoc ex illorum sudoribus in commodum meum redundavit, ut post tantos eorum labores minus laborandum mihi fuerit. Etquis ille futurus erat labor, si nullam Savilius colligendis emendandisque

Chrysostomi scriptis operam posuisset? Quis, si Fronto Ducæus parem aggressus operam, convertendis etiam latine S. Doctoris operibus non incubuisset? Quanta moles collectionis, quanta interpretationis futura erat, quando etiam post emissas illas laude dignissimas Editiones tantum sudoris relictum est? infinitæ certe est operæ, tot Codices manuscriptos evolvere, ubi innumeræ pene Chrysostomi homiliæ occurrunt, idque in omnibus Bibliothecis Græca illa supellectile instructis, ubi anecdota bene multa exstant: non minoris, nisi majoris etiam, spuria a germanis internoscere, emissa a non emissis, cum videlicet principia mutantur, sinceras lectiones deligere, quando maxime tot sunt Homiliæ, tot Commentarii, tot Opuscula, ut, quod jam dixi, Bibliotheca potius, quam liber aut opus, vocari mereantur.

§. III.

De suscepto novæ parandæ Editionis consilio.

Ut autem aliquo ordine quid in hac Editione jam præstitum, quid in sequentibus tomis præstandum sit enarremus, rem ab ovo repetere par fuerit. Ab annis plus triginta hoc Præfectorum Sodalitii nostri consilium fuerat, ut post peractam S. Augustini inter Doctores Latinos principis editionem, Operibus Chrysostomi, qui parem in Ecclesia Græca occupat dignitatem, manum admoveremus. Priseum consilium intercepit ad aliquot annos Athanasii editio, quæ anno 1698. lucem vidit. Deinde vero nervos omnes industriæ contendimus, ut Chrysostomi opera demum in publicum prodirent. Apparatu maximo erat opus: lustrandæ Bibliothecæ, omnis denique lapis movendus. Iter Italicum anno 1698. suscepi, unde multa ex Romanis aliisve Italicis Bibliothecis corrasi, ad hoc institutum pertinentia. Tribus exactis in hoc itinere annis, post reditum id a Præfectis nostris impetravi, ut ex Sodalibus quatuor vel quinque conferendis Bibliothecarum Regiæ, Colbertinæ & Coislinianæ codicibus perpetuo incumberent, & sic ope Manuscriptorum prisco nitori restitui Chrysostomus pos-

ſet. Ab annis igitur pluſquam tredecim id agunt, id promovent, ut Manuſcriptorum varias lectiones colligant. Ne vero rem longius quam par ſit extractam putes, Codices plus quam trecentos Chryſoſtomi Operum in hiſce Bibliothecis extare certum habeas, quos de verbo ad verbum conferre non ſine diuturno & multorum annorum ſudore potuerunt, qui ad id muneris delecti ſunt. Interim vero cum amicis id per literas egi, ut ſi qua in Angliæ & Germaniæ Bibliothecis ad eam rem opportuna eſſent, ea nobis tranſmitterentur: quod a viris doctis amiciſque cumulatiſſime præſtitum eſt, ut pluribus dicetur infra. His autem peractis Editionem ita aggreſſi ſumus, ut minutatim mox deſcribetur.

§ IV.

De reſtauratis quibuſdam Homiliis & Opuſculis antehac hiulcis, & magna ſui parte laceris.

Homilias non paucas, quæ in prius editis cum magnis hiatibus prodierant, ope Manuſcriptorum integras ſanaſque proferre non infeliter conatu curavimus, ſiquidem Homiliam de Lazaro jam numero ſextam, quæ in Saviliana & Frontoniana Editione paginis plus quaternis mutila erat, ad priſcam integritatem quatuor Manuſcriptorum ope reduximus: nec diſſimulandum eſt, ea quæ in illa Concione deerant, a viro docto Benzelio fragmenti anecdoti more paucis hinc annis Upſaliæ publicata fuiſſe cum aliquot aliis Chryſoſtomi anecdotis. Homiliam item de Abrahamo plus quam dimidia ſui parte truncam & laceram, jam integram protulimus. Hiatus item magnos ſarſimus in Homilia de Chriſto Deo contra Gentiles, & in alia de Reſurrectione. Mitto lacunas alias minores, quas in multis Concionibus complevimus, maxime vero in iis quæ de Incomprehenſibili contra Anomœos. Una tamen Homilia ſupereſt, quæ eſt ſecunda contra Judæos, cujus initium, ἡ μὲν πρώην ἡμῖν καὶ πρόσθεν, adhuc magna ſui parte mutila, licet omnem moverimus lapidem ut eam in priſcum ſtatum reduceremus. Opem ea de re amicorum omnium im-

ploravimus, nulla non diligentia adhibita fuit. In omnibus certe, quæ se patiuntur adiri, Bibliothecis ea solicitudine perquisitum est, ut certum nobis sit eam vel nusquam sanam exstare, vel admodum latere, si talis superfit. In sequentibus item Tomis multa pari modo restituentur: nec minor industria in editis restaurandis, quam in anecdotis eruendis adhibebitur.

§ V.

Quantus Anecdotorum numerus nunc primum efferatur.

Homilias opusculaque alia nondum emissa iisdem ex latebris eduximus, & quidem tanto numero, ut sola amplum volumen conficere valeant. In iis vero magna cautela utendum duximus, cum ne pro legitimis spuria proferantur, tum etiam ne consarcinata opera, ex multis aliarum Orationum excerptis concinnata, vel a nugacibus Græculis, vel ab aliis qui hac techna Chrysostomi nova opera venditabant, ne illa, inquam, repetantur, neu bis terve eadem prodeant, quod & apud Chrysostomum & apud alios Sanctos Patres non semel accidisse comperimus. Est etiam cum mutatis prioribus Homiliæ seu verbis seu periodis, quæ eædem omnino sunt Conciones, pro aliis & diversis habentur: nimirum decipit frons prima multos, & cum principia variant, de cæteris ut plurimum non quæritur an eadem an diversa sint. Rem similem experti sumus in Homilia de Natali Christi, cujus initium, [illegible]. Illa enim in codicibus nonnullis alio principio instructa est: quid quod in aliis codicibus Athanasii Archiepiscopi Alexandrini nomen præfert, multis post initium commutatis & aliunde corrasis? Eam porro Savilius putat se legisse admixtam alteri concioni, nec assignat locum: Fronto autem Ducæus inter spuria ablegavit. Iis permoti, quia nobis suspicio est eam a Librariis vel temeratam fuisse, vel ex locis alicunde excerptis adornatam, cum nondum quid circa illam actum sit satis intelligamus, in sequentem tomum reservandam censuimus, extra proprium scilicet locum, ne posteaquam

illam edidissemus, ex assidua tractatione aliquid importaretur novi. Profecto quantum fucum fecerint temerarii illi aut Bibliopolæ, aut Græculi Scriptores vix quispiam credit, nisi expertus: Homilia verbi causa in Annunciationem, quæ in secundo tomo inter spuria locum habet, cujusque initium est, Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια, in non paucis codicibus Chrysostomi nomen præfert; in aliis Gregorio Neocæsariensi adscribitur, atque ideo inter Gregorii Neocæsariensis opera edita fuit Eadem vero, ut nuper comperimus in codice CVI. Bibliothecæ Coislinianæ, in Indice scilicet ad frontem libri posito, Macarii Philadelphiensis esse dicitur. Jam tribus adscriptam auctoribus unam invenimus Homiliam, forteque in dies quartus quintusve ejusdem auctor emerget. Ut igitur tuto in hac tanta supellectile omnia disponantur, nonnisi post accuratam perquisitionem hæc nova & recens eruta in publicum efferimus. eoque consilio paucas Homilias ἀνεκδότους in duobus prioribus tomis damus, ut ex quotidiano usu quid de aliis censendum sit cautius statuatur. Cæteras in sequentibus tomis, & quidem congruenti, quantum fas erit, ordine locabimus. Sunt porro illæ magno numero, variique argumenti. Cæterum inter illas Homilias e tenebris nunc primum eductas, principem obtinent locum unus & triginta sermones in Psalmos, qui in ejusdem commentariis hactenus desiderabantur, exque Anglicanis codicibus eruti sunt. Horum apographi partem nobis transmisit vir illustrissimus D Joannes Potterus Episcopus Oxoniensis, non minus eruditione, quam humanitate conspicuus, qui multis insignibusque operibus rem literariam exornavit; cætera brevi transmissurus, ut sperare jubet. Hæc sane tanta commentariis in Psalmos accessio magnam rei Ecclesiasticæ literariæque studiosis lætitiam pariat oportet.

§. VI.

De ingenti Operum numero, quæ Chrysostomi nomen ementiuntur.

In illa vero tanta anecdotorum sylva, spuria bene

multa reperiuntur. Nam innumeri pene Græculi, non ingenio minus, quam ætate dispares, cum nec fama celebrarentur, nec suapte opera nomen sibi parere posse confiderent, mutuato Chrysostomi nomine, aliquam spetabant scriptis suis adjici dignitatem; hinc accidit ut plerumque imperitorum hominum nugis male auctus sit tam peritus artifex. Non hæc una fuit tam immanis accessionis causa. siquidem Bibliopolæ veteres, ut libros pluris venderent, præmisso ementitoque Chrysostomi nomine emtores hac arte alliciebant. Ex illis vero spuriis ea solum publicare animus est, quæ alicujus sunt momenti: cætera autem inepta atque futilia, utpote digna tenebris, intacta manebunt. Ex iis vero spuriis, quæ Savilius & Fronto Ducæus jam publici juris fecerant, nullum prætermittendum duximus, ne quid in Editione nostra desiderari videretur. Tametsi inter illa, plurima certe sunt luce indigna, quæ nemo sanus sine stomacho legere possit. Nec venit in mentem cur Savilius, qui multa hujusmodi futilia opuscula, quorum catalogum ipse texuit, se consulto missa fecisse profitetur, tot alias hujusmodi merces nobis obtulerit, quas sane æternis dignas esse tenebris nemo non fateatur. Id haud dubie accidit, quia in tanta operum sylva, in tanto orationum decursu, non par semper est animus, neque idem mentis judiciique situs. Neque satis habuimus spuria a germanis segregavisse, ad majorem quippe distinctionem, illa ad finem cujusque voluminis ablegavimus, ac minutiore charactere edi curavimus, habita quantum licuit argumenti ratione: non enim semper ea quæ una serie ponenda videbantur, eodem in tomo locare potuimus, ne nimia foret voluminis moles. Dubia vero opera, quæ non parvo sunt numero, ad calcem [illegible] eadem char. cteris forma posuimus; præmissis Admonitionibus, & allatis dubitandi causis.

§. VII.

De variis Lectionibus atque Notis, deque Monitis, quæ ad singula Opera præmisimus.

Varias Lectiones ex Manuscriptis erutas in ima paginæ

posuimus eas solum, quæ alicujus momenti esse videbantur: nam si omnes sine delectu edidissemus, in nimiam molem nullo operæ precio crevisset opus, quod jam quemvis Scriptorem Græcum mole superat. Notas ponimus breves, ubi necesse ducimus esse: si qua vero majorem requirunt disquisitionem, ea ad trutinam examinantur in Monitis, quæ in fronte cujusque Libri vel Homiliæ præmittuntur; re tamen sic temperata, ut cum plures ejusdem argumenti continua serie ponuntur Orationes, unum pro iis omnibus & singulis Monitum in fronte prioris locetur. Quæ quidem Monita Lectori, ut spero, nec ingrata nec inutilia futura sunt. Multum enim juvat ad intelligentiam Homiliæ vel Orationis, si, qua occasione, quo tempore, a quibus inductus Orator ea de re concionem habuerit, Lector edidicerit: & si quæ legentem morari poterant, antequam lectio adeatur, explicentur. Illud vero commodi in prius editis prorsus desiderabatur. In hisce Monitis non infrequenter a Tillemontii sententia deflectimus: licet enim ejus ad Historiam Ecclesiasticam illustrandam concinnatum opus magni faciamus, non pauca tamen sunt, in quibus eum a vero aberrasse putamus. Certe accuratione ille ac diligentia nemini concedit: omnia in medium affert, singula discutit, nihil omittit eorum, quæ ad rem, quade agitur, explorandam conferunt, a præjudicata opinione mirum quantum sit alienus. In judicio tamen ferendo non semper pari felicitate procedit; sed tunc etiam ob diligentiam utilis vel iis, qui adversam tuentur opinionem. Ad hæc vero, quæ de Joanne Chrysostomo ille scripserat, diu post ejus obitum sunt in lucem emissa; nec potuit ea, quæ minus accurate posita erant, posterioribus curis sarcire.

Varias Lectiones & Notas Henrici Savilii, & Frontonis Ducæi non integras damus: nam ex Savilianis Notis multæ Græca respiciunt restauranda, quæ cum ad fidem Manuscriptorum jam a nobis emendata fuerint; quorsum illæ Notæ, nisi ut jam actum agendum esse moneant? Notæ vero Frontonianæ illæ, quæ de corrigenda interpretatione latina veteri agebant; sunt autem

eædem ipsæ numero multæ; jam prorsus inutiles essent, quando ea vel emendata, fuit, vel rejecta novæ interpretationi locum dedit. Alias item Frontonis Ducæi Notas, in quibus varia Chrysostomi loca ad idem argumentum spectantia congerit; exempli causa cum de jejunio, de matrimonio, de humilitate agitur; illas, inquam, notas pariter prætermisimus: quantacumque enim hujusmodi simul ponantur, id nunquam tanta accuratione præstabitur, quanta in Indice generali, ubi omnia omnino loca ad idem argumentum pertinentia sub uno conspectu locabuntur. Brevitatis igitur causa Notas Savilii & Frontonis delegimus, & ad calcem cujusque tomi posuimus eas solum, quæ videbantur ad rem explicandam opportunæ. Quia vero non deerunt fortasse viri docti, qui integras illas in hac Editione exhiberi velint, ad eorum nutum eas omnes quas omisimus ad calcem postremi Tomi locabimus, simulque varias Lectiones multorum codicum, quas memoratis supra de causis ad imas paginas cum cæteris non posuimus.

§. VIII.

De Interpretatione latina Operum Chrysostomi.

Circa interpretationem operum S. Joannis Chrysostomi diu hærebam, & inter diversa amicorum consilia animi pendebam, volebant alii novam omnium interpretationem a me adornari; alii ex pristinis paucas conservari, corrigique tamen, sicubi emendatione opus haberent. Hæc vero fuit semper omni exceptione majorum amicorumque virorum sententia Caroli Cangii, Emericique Bigotii, quibuscum senibus juvenis olim versabar, ut ne semoris laudatorum interpretum versionibus meas substituerem; id ipsum præcipue per literas monebat Joannes Cotelerius, antequam Græcorum Patrum editionibus manum admoverem. Neque vero sine aliqua temeritatis nota me aggressurum dicebant, ut laudatissimas illas interpretationes meis postponerem. Itaque non ut convertendi laborem subterfugerem: non enim multo minus laboris inest in

emendandis de verbo ad verbum aliorum interpretationibus, quam in novis concinnandis, sed ut tantis viris morem gererem, in hoc demum proposito substiti, ut omnes prorsus Frontonis Ducæi interpretationes servarem, nisi cum variantibus codicibus, mutanda lectio est, & interpretatio quoque mutetur oportet; vel cum alia commodior & Græcis congruentior vox, aut periodus etiam latina sese offert; quod infrequenter evenit: nam, ut jam diximus, inter optimos interpretes jure Fronto numeratur. Erasmi quoque & Jacobi Billii versiones pari modo retinendas censuimus. Aliorum autem interpretationes, aut variis in locis emendatas retinuimus, cum satis accurate Chrysostomum orantem referunt, vel prorsus rejecimus & novas edidimus, quando illæ veteres non poterant medica manu ad bonam conditionem revocari. Alias item περιφραστικῶς adornatas, quæ longo verborum inutilium circuitu fastidium pariunt, prorsus ablegavimus, novasque paravimus. Hujusmodi sunt Godefridi Tilmanni & aliorum quorumdam interpretationes, quæ redundanti illa dictionum copia Chrysostomum, qui inopia dicendi nunquam laboravit, verbosiorem quam par sit referunt. Illas omnes variorum interpretationes e regione Græcorum editas, utcumque emendaverat Fronto Ducæus: quas cum sic etiam emendatas non omnino probaret, secundis curis iterum corrigere in annotationibus suis est aggressus. Verum, uti jam diximus, earum quædam ita concinnatæ sunt, ut vix ac ne vix quidem possint corrigi. Nonnullæ vero, quales sunt Erasmi, Jacobi Billii, Germani Brixii, Sigismundi Gelenii & aliorum non infeliciter adornatæ, corrigi possunt, ut nos libere fecimus, ubi necesse visum est. Libros tamen de Sacerdotio, licet a Germano Brixio latine conversi essent, nova interpretatione donandos censuimus, quia nimirum ille paraphrasin ibi fere semper affectavit, quod genus interpretandi viris emunctæ naris admodum displicet. Ea porro semper fuit instituti nostri ratio, ut interpretando mediam ceu viam teneremus inter παραφράσιν, & strigosam illam aliam, quæ Græca κατὰ πόδα & nimio scrupulo consectatur.

§. IX.

§. IX.

De ordine multarum inter se Homiliarum jam restituto.

Aliud in hac Editione præstitimus non minus necessarium, nec minus ad Chrysostomum illustrandum opportunum. Cum nempe Savilius & Fronto Ducæus ubique terrarum perquisita S. Doctoris opera confestim acciperent, non satis advertere potuerunt qua serie & ordine multæ homiliæ locandæ essent, sed illas ut fors ferebat locabant; ab iis quæ una serie poni debuerant, longo spatio disjunctas. Ea de re vero illi aliquando in notis monuerunt, ubi mutatum operum situm animadverterant; sæpius autem illum præposterum ordinem nullatenus senserunt. Illam vero propriam seriem non ex argumento tantum assequi possumus, sed etiam frequenter ex Chrysostomi procemiis, ubi prioris homiliæ hypothesi se adhuc in posteriore hærere testificatur, vel etiam cum multas enumerat certo ordine eadem de re habitas. Nam solet ille argumentum idem in multis homiliis pertractare; ita ut quæ dicuntur in aliqua concione, cum sequente cohæreant, & sic in plerisque posterioribus quasi catenam efficiant. Hæc homiliarum perturbatio apud Savilium, sed sæpius apud Frontonem Ducæum observatur. Homiliæ verbi gratia de Incomprehensibili & contra Anomœos, priores quidem una & nativa serie ponuntur, sed posteriores distractæ sunt & procul positæ in utroque edito. Quid autem hinc detrimenti emergat hoc exemplo comperies. Halesius in notis Savilianis cum legisset Homiliam de Lazaro quatriduano & de Christi precibus, quæ inter illas contra Anomœos homilias jam nona numeratur, illam Chrysostomo abjudicavit: qui si mox legisset illam, quæ jam huic cohæret, estque numero decima, a tali haud dubie judicio abstinuisset. In hac quippe posteriore, quæ nulli fuit unquam suspicioni obnoxia, eadem sæpe repetit Chrysostomus, quæ in priori dixerat, seque in illa dixisse commemorat. Verum quia prior tomo quinto jacebat, posterior vero tomo sexto post centenas ferme

interpositas, non advertit Halesius, in hac posteriori prioris [illegible] asseri. In editione pariter Frontonis Ducæi hæ homiliæ longo intervallo disjunctæ sunt. Vulgatum sane est, quæ peregrinis in locis exstant peregrinum olere, & quamcumque rem nonnisi suo loco suas partes implere posse. Parem ἀταξίαν deprehendas in homiliis contra Judæos, quarum secundam & tertiam quinto tomo posuit Fronto Ducæus, sex vero reliquas primo tomo: quod nisi advertatur quantam in chronologia pariat caliginem vide sis in Monito nostro ad Homilias contra Judæos. Pari modo disjunctæ fuerant Homiliæ tres de Diabolo tentatore, quas suo ordine in hac editione posuimus. Hæc in primo & secundo tomo.

Ex tertio tomo aliud exemplum proferimus. Longam seriem Homiliarum habuerat Chrysostomus, quarum ille ordinem ita clare non semel enunciat, ut ne vel minimum dubii de ordine superesse possit: ita vero dispositæ erant illæ conciones, ut posterior prioris semper argumentum prosequeretur. Erantque illæ numero novem, quarum quinque priores *in principium Actorum* inscribebantur: quatuor autem posteriores *de mutatione nominum*, occasione mutationis nominis Sauli in Paulum. Ex iis vero novem homiliis octo tantum in utraque editione comparent: secunda enim exciderat, quæ jam reperta est. Octo autem illæ Homiliæ tomo quinto Editionis Frontonianæ exstant, sed sus deque positæ: Prima namque pag. 556. habetur, Secunda exciderat ut diximus, Tertia p. 151. Quarta p. 582. Quinta p. 831. Sexta p. 544. Septima p. 850. Octava p. 164. Nona p. 568. Major adhuc ordinis perturbatio in Editione Saviliana deprehenditur: in qua Homiliæ istæ variis in tomis distractæ & separatæ leguntur. Cave autem id vel Savilio vel Frontoni vitio vertas: nam properantibus Typographiæ operis hæ Homiliæ separatim accedebant, neque fortasse spatium erat ad earum restaurandum ordinem. In hac vero nostra Editione hæ novem Homiliæ; (nam secunda, quæ latebat, ex tenebris emersit,) suo ordine duce Chrysostomo, in tertio tomo ponentur,

cum prævio Monito, ubi idem ipse ordo ut γνήσιος perspicue asseretur. Plurima alia proferre possemus hujusmodi ἀταξίας exempla, sed hæc in præsenti satis erunt; cætera erudito lectori in operis decursu observanda relinquimus.

§. X.

De distributione tomorum in Saviliana & Frontoniana Editione.

Jam ad ordinem & distributionem tomorum Chrysostomi veniamus; qua in re plus inest difficultatis, quam vulgo credatur. Longe diversam distribuendi methodum sequuti sunt Savilius & Fronto Ducæus; neuter tamen potuit eam, quam sibi præscripserat, normam retinere. Duas vero in partes possunt S. Joannis Chrysostomi opera generatim distingui, in opuscula videlicet, & in commentarios in vetus novumque Testamentum. Savilius commentarios primo posuit: ii vero quatuor primos tomos occupant; opuscula in sequentibus tomis locantur; in quinto nempe hoc ritu: 1°. Sermones in loca Sacræ Scripturæ. 2°. Sermones Panegyrici Sanctorum. 3°. Sermones dubiæ fidei in loca Sacræ Scripturæ. 4°. Sermones Panegyrici dubiæ fidei. In sexto autem tomo. 1°. Tractatus varii. 2°. de statuis Orationes una & viginti, quas sequuntur alii Sermones varii argumenti. 3°. Orationes ex variis Chrysostomi locis consarcinatæ, quas ἀπανθίσματα seu florilegia vocant. 4°. Orationes quædam ambiguæ fidei. In tomo septimo. 1°. Epistolæ præmissis duabus orationibus, quas exsilii sui tempore Chrysostomus emisit. 2°. Spuria in loca Scripturæ. 3°. Sermones Panegyrici spurii. 4°. Tractatus varii Spurii. 5° Orationes quædam ambiguæ fidei. 6°. Florilegii Chrysostomi a Theodoro Magistro collecta. 7°. Orationes quædam Chrysostomi latinæ. In octavo tomo. Orationes quædam in præcedentibus tomis omissæ. 2°. Varii Scriptores de vita Joannis Chrysostomi, & initia omnium Chrysostomi orationum, ac postea Epistolarum. 3°. Notæ Savilii & aliorum in omnia S. Joannis Chrysostomi opera: quæ notæ maximam octavi tomi partem occupant.

Longe aliam distribuendi methodum sequutus Fronto Ducæus, primo tomo posuit opuscula multa, orsus ab Homiliis ad populum Antiochenum in Statuas, quibus subdidit alia opuscula varii argumenti; tum Sermones Panegyricos, Homilias de Pœnitentia, Libros de Fato, & alia pauca. Horum maxima pars Antiochiæ, nec nisi paucissima Constantinopoli emissa sunt. In secundo tomo, homilias seu commentaria in Genesim; & postea aliquot homilias in vetus Testamentum, in varia scilicet hinc & inde sumta loca. In tertio tomo homilias seu commentaria in Psalmos, postea commentarium in octo capita Hesaiæ: sub hæc homilias in varios Psalmos seu Psalmorum partes. In quarto tomo libros de Sacerdotio, quos sequuntur quidam libri Ascetici adversus oppugnatores vitæ Monasticæ, ad Demetrium, ad Stelechium, ad Stagirium, de Subintroductis, tum alia quædam opera permixtim edita, liturgia Chrysostomi nomine, Epistolæ, demum alii quidam libelli extra locum positi, quia tardius accesserant. In quinto tomo homilias edidit in varia novi Testamenti loca, tum panegyricos sermones in solemnitates Christi, & in divum Paulum, demum orationes & opuscula plurima extra locum posita, quia tardius allata sunt. In sexto tomo homilias spurias locavit, quas sequuntur Florilegia seu ἐκλογαὶ ex variis Chrysostomi orationibus. Eo autem consilio Ducæus homilias in varia novi Testamenti loca in quintum tomum rejecisse videtur, ut quæ ad novum Testamentum pertinebant, post commentarios in vetus Testamentum locum haberent: quasi vero tantam affinitatem cum commentariis habeant homiliæ illæ, quæ a quapiam Scripturæ sacræ clausula argumentum mutuantur. Certe si hujusmodi homilias pro commentariis habeamus, non paucæ reperientur in primo tomo homiliæ hujusmodi, ex novi Testamenti clausulis ὑπόθεσιν mutuantes, quæ ante commentaria in Genesim & in vetus Testamentum ab ipso Frontone positæ fuerunt. Ex dictis liquet summos viros Savilium & Ducæum in concinnanda operum & tomorum distributione non parum laboravisse: etsi quippe id ex arbitrio ut plurimum per-

dere putetur, non ita facile est ad aliorum placitum tantam supellectilem ordinare. Jam monuimus nec Savilium nec Ducæum quem sibi præstituerant ordinem servare potuisse: quia post editas cujuspiam argumenti homilias, inexspectatæ aliæ ejusdem argumenti accesserunt. Hinc est, quod apud Savilium multa in septimo & octavo tomo reperiantur, quæ ad quinti & sexti seriem pertinebant. Pariterque Fronto Ducæus aliqua in quarto, quæ primi tomi sunt, multa similiter in quinto, quæ vel ad primum vel ad quartum spectabant, reposuit.

§. XI.

De distributione tomorum in nostra Editione.

Ordo Savilii, qui primo loco commentaria in Scripturam posuit, quantumvis placuisset, non poterat a nobis usurpari hac de causa: commentarius in Psalmos plus, quam dimidia homiliarum parte mutilus, ad nostram pervenit ætatem. Spes autem erat, nos ex homiliis illis deperditis non paucas ex tenebris educturos esse: resque jam cessit ex voto: nam, ut ante narrabam, una & triginta homiliæ sinceræ in Anglia repertæ sunt, quarum alteram partem jam exscriptam teneo, alteram exspecto. Neque postrema fortassis erit illa accessio, nam reliquas anussas pari studio perquirimus, & fugax ævum sæpe quid importat novi. Si vero a commentariis cœpissemus, quidquid in Psalmos novi accessurum erat, extra ordinem & locum proprium, magno scilicet cum dispendio, jacuisset. Hunc ergo operum tomorumque ordinem, re accurate perpensa, nobis præstituimus: opuscula primum omnia, cujusvis generis sint, in tribus tomis prioribus locamus, commentaria cum veteris tum novi Testamenti septem posteriores occupabunt. Opuscula vero hoc ritu dividuntur, primo ponimus ea, quæ ob varietatem argumenti non possunt in unam & certam redigi classem, illaque secundum ordinem temporis, quantum licet, constituimus. Agmen ducunt Parænefes ad Theodorum lapsum, hinc sequuntur libri adversus oppugnatores vitæ Monasticæ, libri ad Demetrium, ad

Stelechium, ad Stagirium, de Subintroductis, de Virginitate, ad viduam juniorem: secundum temporis seriem accedunt libri de Sacerdotio, homilia cum presbyter fuit ordinatus, de incomprehensibili & contra Anomœos homiliæ XII. contra Judæos VIII. Homiliæ de Kalendis & de Lazaro, jam octo. Hæ vero primum tomum absolvunt. Ex hac prima classe in secundo tomo homiliæ XXI. in Statuas, Catecheses duæ, tres de Diabolo tentatore homiliæ, & novem de Pœnitentia. Huc desinit prima classis, quæ ad medium ferme secundi tomi pertingit. Secunda classis est concionum panegyricarum de festis Domini nostri Jesu Christi. Homiliæ in Paulum & in reliquos Sanctos: hæ secundum claudunt tomum. Tertia classis est homiliarum quæ ex variis Scripturæ clausulis argumentum mutuantur; hæ vero occupabunt priorem partem tomi tertii. Quarta classis est opusculorum ad motus Constantinopolitanos, & ad utrumque S. Joannis Chrysostomi exsilium pertinentium. Quinta classis Epistolarum omnium: quarta & quinta, quæ magnam habent inter se affinitatem, postremam tertii tomi partem complebunt. Septem vero posteriores tomi, omnes omnino commentarios, qui supersunt, complectentur. Atque in fine postremi fragmenta varia afferentur tum ex Photio, tum ex aliis scriptoribus atque ex Manuscriptis excerpta. Dubia vero & spuria opera ita distribuere conati sumus, ut habita argumenti ratione in finem cujusque tomi ablegentur. Fatemur tamen non potuisse nos id ubique præstare, si enim, exempli causa, omnes panegyricos spurios sermones, in fine secundi tomi, qui locus eorum proprius erat, posuissemus, in nimiam molem crevisset ille tomus: quamobrem plurimos hujusmodi ad sequentes tomos rejicere coacti sumus. Sed id levissimum est, ni fallor, incommodum: spuria quippe tam inepta plerumque sunt, ut lucem non mereantur. In decem igitur tomos omnia S. Joannis Chrysostomi opera distribuentur: undecimum appendici, de qua mox agetur, destinamus. Sed erunt fortasse qui quærant; Frontonis Ducæi editio duodecim tomis, sive undecim amplæ molis voluminibus absolvitur: quo,

pacto igitur tot auctam Anecdotis, totque Monitis editionem decem in voluminibus includas? Id qui fieri potuerit facile intelligas si perpendas, longe majori charta & pagina usos typographos nostros, tomis novem & dimidio ea omnia concludere posse, quæ in undecim Frontonis voluminibus continentur, quod jam experimento didicimus. Ad hæc vero spuria quæ in Frontonis editione amplum volumen conficiebant, in nostra editione cum ex supra memorata chartæ magnitudine, tum etiam ex minuta typorum forma ad dimidium voluminis reducuntur: jam habes undecim volumina in novem redacta. Insuper, sublatis illis παραγραφικῶν adornatis latinis interpretationibus, quæ verborum copia redundabant, quæ illis substitutæ sunt, longe minus spatii occupabunt, hincque nonnihil etiam ex memoratis novem voluminibus deciditur. Quibus perspectis facile intelligas, in decem illis editionis nostræ voluminibus, tum ea quæ ex tenebris eruimus Chrysostomi opera, tum etiam Monita, plus, quam unum volumen, occupare.

§. XII.

De Appendice perquam necessaria operibus S. Joannis Chrysostomi subjungenda.

Inter ea quæ ad Chrysostomum illustrandum conferre possunt, nihil opportunius, meo quidem judicio, appendice illa ad calcem operum adjicienda, quæ undecimum & ultimum tomum constituet. Ubi præmissis veterum de Joanne Chrysostomo testimoniis, Diatribæ quinque edentur. In earum prima agetur de fortuna Operum tanti Doctoris, deque variis manuscriptis codicibus ejusdem, qui in plurimis Europæ Bibliothecis ingenti numero feruntur: si qua vero in iis notatu digna & singularia observentur, ea non pigebit annotare. Tum de innumeris pene editis tractabitur, qui vel partes operum, vel opera omnia complectuntur, annotatis anno, loco, & editionis auctore: Præfationes etiam singularum editionum minutiore charactere cudentur. In secunda Diatriba de re admodum operosa disputabitur, nimirum de amissis ejus libris operibusque variis, quæ teste

Suida omnem numerum superabant: ibi de commentariis in Marcum & in Lucam disputabitur, quos alii edidisse Chrysostomum narrant, alii nunquam exstitisse contendunt: de Chrysostomi item orationibus contra Arabas, qui dicebant animam mori cum corpore, quas orationes aliqui inter Chrysostomi opera recensent: deque aliis hujusmodi bene multis disseretur. In tertia Diatriba de doctrina S. Joannis Chrysostomi circa fidei dogmata tractabitur, ubi ipsius prolatis S. Doctoris dictis atque sententiis omnia recensebuntur, idque non disceptandi animo, sed ex uno veri studio. In quarta Diatriba de disciplina tempore Chrysostomi ex ipsius maxime scriptis agetur. Ubi singularia certe, sive quod ad liturgiam & sacrificii celebrationem, sive quod ad alios ritus, observabuntur, nempe de variis officiis Diaconi aliorumque Ministrorum, de ornamentis Ecclesiarum, de signi Crucis vario usu, de oleo ex SS. Martyrum sepulcris desumto, quo utebantur ad dæmones fugandos morbosque pellendos; similiterque de oleo sanctæ Crucis, de quo in vita S. Sabæ, deque aliis innumeris veteris Ecclesiæ Orientalis ritibus: quos titus sæpius quam quivis alius commemorat S. Joannes Chrysostomus. In quinta Diatriba de variis & miscellaneis rebus tractabitur, si quid omissum fuerit, id afferetur, si quid erratum, aut minus recte positum, emendabitur: nam usus & tractatio diuturna accuratiorem afferunt rerum notitiam.

Sequetur vita S. Joannis Chrysostomi, tum ex ejus maxime scriptis, tum ex aliorum sive æqualium, sive suppariúm, sive posteriorum scriptorum narratu, accuratissime quantum licebit concinnata. Huic subjicientur ejus vitæ scriptores veteres, Palladius, Georgius, aliique Anonymi, quorum nonnulli lucem nondum viderant. Sub hæc indicem dabimus locorum Scripturæ sacræ, quem sequetur index rerum generalis in omnia ejus opera. Erit porro index ille locupletissimus, & summo labore accurationeque singulari concinnatus. Quantæ porro utilitatis sint indices hujusmodi, pauci experti volunt. At enim non modo sunt ad loca perquiren-

da utiles ; sed etiam quando accurate cogitateque scripti sunt, sine tædio & cum fructu maximo leguntur, omissis videlicet numeris, qui ad seriem minime pertinent. Ex hujusmodi vero lectione is fructus decerpitur, quem in ipsa auctoris lectione vix reperias. In auctore quippe omnia sparsim posita sunt; si, quid de Deo, verbi gratia, senserit Chrysostomus ediscere cupias, si, quid de baptismo, de gratia &c. tota decem volumina perlegas oportet, periculumque semper est ne in tam diuturno lectionis decursu, quod primo perceptum fuerat, ante quam ad finem devenias, elabatur: periculum item ne assiduæ tantæque lectionis tædio bene multa inobservata prætereas. Contra vero in istiusmodi indice, quæcumque de Deo, quæcumque de Baptismo, deve aliis quibuslibet in auctore reperiri possunt, unum sub aspectum subjiciuntur. Quamobrem vel iisdem ipsis qui tot volumina legunt, indicis lectionem ne prætermittant auctor sum. Post indicem Onomasticon amplissimum dabitur vocum omnium singularium, quæ in edito Chrysostomi reperiuntur, cum earum interpretatione latina: idiotismi, qui plurimi apud illum occurrunt, notabuntur. Agmen claudet catalogus alphabeticus operum omnium Chrysostomi, & Epistolarum a primis cujusque operis verbis ductus, longeque amplior, quam Savilianus, in octavo tomo illius editionis positus.

§. XIII.

De viris insignibus, quorum ope in hac editione usi sumus.

Restat ut in grati animi testimonium lectori significemus, quarum Bibliothecarum codicibus, quorum ope virorum ad hanc editionem usi simus. Primus celebrandus nobis est Excellentissimus Dom HENRICUS CAROLUS DU CAMBOUT DE COISLIN, Dux & Par Franciæ, Episcopus Metensis, qui Bibliothecam suam omni manuscriptorum, præsertim Græcorum, genere refertam, hoc in Cœnobio deposuit, & pro innata beneficentia tam lautæ supellectilis nobis usum concessit, unde multa Chrysostomum spectantia mutuati sumus. Ex

Bibliotheca Regia semper codices nobis ad arbitrium suppeditati sunt humanitate & munificentia Illustriss. ABBATIS D. DE LOUVOIS, Bibliothecæ Regiæ Præfecti, sub cujus auspiciis ejusdem Bibliothecæ Custodes D. de TARGNIS, præsertimque Vir Cl. JOANNES BOIVINIUS, non minus comitate quam eruditione toto orbe literario notissimus, solitis officiis nos prosequuti sunt. Haud multo minores nobis suppetiæ accessere ex Bibliotheca Illustrissimi COMITIS DE SEIGNELAY, quæ Colbertinæ nomine insignita ingenti MSS. Græcorum copia instructa est. Horum nobis ad nutum copiam fecit humanissimus ille Vir, ad literarum commodum natus.

In Bibliotheca Vaticana dum Romæ versarer, innumera exscripsi, collegi, contuli. Post reditum autem ex quo Illustrissimus Vir D. CAROLUS MAYELLA, in Bibliothecarium cooptatus est, omnia pro voto suppeditata fuere. Est enim vir ille, ut omnigena eruditione ornatus; ita literatis admodum opportunus. Ex ista vero Bibliotheca multa nobis apographa transmisit, vir amicissimus & doctissimus BERNARDUS ANDREAS LAMA, qui jam Lutetiæ agit. Ex Bibliotheca item Ottoboniana favente Eminentissimo Cardinali PETRO OTTOBONO, non pauca mutuati sumus.

In Anglia nulla non officiorum genera nobis præstita sunt, fateorque me nusquam majorem expertum humanitatem, quam apud Anglorum gentem. Præit hoc in munere Vir Cl. & Illustrissimus JOANNES POTTERUS Episcopus Oxoniensis, eruditione cum primis numerandus, qui eximiis operibus rem literariam locupletavit: is nobis apographa rerum ad institutum nostrum pertinentium rogatus non rogatus in dies mittit, & ingentem illam commentariis in Psalmos, ut jam diximus, accessionem procuravit, cujus jam partem tenemus, partem exspectamus. Neque tacendus vir amicissimus & eruditissimus TIMOTHEUS GODVVINUS Episcopus Kilmoriensis, qui mihi & opem & benevolentiam Illustrissimi Potteri conciliavit, neque cessat commodis meis advigilare. Cantabrigiæ officiis suis nos certatim prosequuti

sunt Vir Cl. BENTLEIUS, reipublicæ literariæ decus & ornamentum, & vir doctissimus amicissimusque PETRUS NEEDHAM, multis insignibus editis operibus clarus.

In Germania, nobis semper præsto fuit, & ad nutum beneficia contulit Vir Clarissimus JOANNES BENEDICTUS GENTILOTTUS AB ENGELSBRUN, Bibliothecæ Cæsareæ Præfectus, vir eruditione conspicuus, humanitate cum primis celebrandus, denique omnium numerorum. Viennæ quoque & manu & ope & amicorum ministerio ad nostri commodum usus semper est JOANNES CHRISTOPHORUS BARTENSTEINIUS meus, Argentoratensis, Sacræ Cæsareæ Majestati a Consiliis. Hamburgi etiam pari nos benevolentia prosequutus est Vir Insignissimus & Eruditissimus JOANNES ALBERTUS FABRITIUS, quem ob præclara in rempublicam literariam collata beneficia, ignorat nemo qui literas norit. Is Manuscriptum Epistolarum S. Joannis Chrysostomi, nec rogatus Hamburgo Luteriam misit, ut oculis ipse meis varias inde lectiones excipere possem. Neque silentio prætermittendus V. Cl. CONRADUS VVIDOVV, qui nullum lapidem non movit, ut nostris faveret studiis & operibus. En habes, candide Lector, festivam præclarorum hominum enumerationem, quorum commemoratio nemini literas amanti non grata potest esse.

Neque tacendi sunt carissimi sodales mei viri docti, qui mecum in hoc edendo opere desudarunt, D. CAROLUS DE LA RUE, D. MARTINUS BOUQUET, & D. JOSEPHUS DOUSSOT. Cæteri autem qui variis lectionibus excipiendis operam bene multi dederunt, & dant hodieque, in aliquo tomorum sequentium commemorabuntur: nam in dies novi ad id muneris se conferunt, &

— uno avulso non deficit alter.

INDEX

OPERUM S. JOANNIS CHRYSOSTOMI, QUÆ IN PRIMO TOMO CONTINENTUR.

† *Hæc nota ea indicat Opera, quæ vel inedita hactenus, vel peregrinis in locis edita, in hanc editionem accesserunt.*

* *Hæc vero illa, quæ a Savilio edita, in Morelli editione non extabant.*

SPURIA.

Selecta ex notis Henrici Savilii & Frontonis Ducæi.

QUÆ IN SECUNDO TOMO CONTINENTUR.

† *Hac nota ea indicat opera, quæ vel inedita hactenus, vel peregrinis in locis edita, in hanc editionem accesserunt.*

* *Hæc vero illa, quæ a Savilio edita, in Morelli editione non exstabant.*

SERMONES PANEGTRICI IN SOLEMNITATES.

OPERA DUBIA.

Selecta ex notis Henrici Savilii & Frontonis Ducæi

FINIS.

AVIS AU PUBLIC

POUR LES SOUSCRIPTIONS de la Nouvelle Edition des Ouvrages de S. JEAN CHRYSOSTOME en Grec & en Latin, augmentée d'un grand nombre de Pieces, & de 31 nouvelles Homelies sur les Pseaumes; enrichie de Notes.

Par le R. Pere Dom BERNARD DE MONTFAUCON, *Religieux Benedictin de la Congrégation de S. Maur.*

Il y aura onze Volumes *in Folio*, chaque Volume d'environ 230 feuilles.

Cet Ouvrage s'imprime actuellement à Paris

Par
- LOUIS GUERIN, ruë S. Jacque, à S. Thomas d'Aquin
- CHARLES ROBUSTEL, ruë S. Jacque, au Palmier
- JEAN JOSEPH BARBOU, ruë S. Jacq aux Cigognes
- GUILLAUME DESPREZ & JEAN DESESSARTZ, ruë S. Jacque, à S. Prosper, & aux trois Vertus

LES Libraires cy-dessus, pour satisfaire au desir que plusieurs personnes leur témoignent d'avoir cette nouvelle Edition, ne discontinuëront point l'impression de cet Ouvrage, qu'il ne soit entierement fini.

MONITUM.

ERUDITORUM votis satisfacere cupientes Bibliopolæ, ab hoc Opere edendo non cessabunt, donec ad finem ductum sit.

C ij

Ils l'impriment fur grand & petit papier. Le grand eft fur la forme de *grand Raifin.* Le petit papier eft de la forme du *Lombard*, & de même que le S. Auguftin de la derniere Edition.

Les deux premiers Volumes feront achevés au plus tard à la fin de la prefente année 1717. Le troifiéme & le quatriéme feront achevés deux ans après. On fera une plus grande diligence fur les Volumes fuivans.

Les Libraires ne vendront pas cet Ouvrage Volume à Volume, mais tout entier & complet. Cependant, pour que le Public puiffe joüir de cet Ouvrage à mefure qu'il s'imprimera, ils recevront des Soufcriptions de deux Volumes en deux Volumes, qu'ils s'obligeront de fournir en blanc auffi-tôt qu'ils feront imprimés, à ceux qui foufcriront aux conditions fuivantes, & n'en fourniront point autrement.

I. Chaque Volume de petit papier fe vendra vingt-trois livres en blanc. On diminuëra

Duplici charta imprimuntur, magna fcilicet, quæ vulgo *magnus Racemus* appellatur, & minori, quæ *Lombardica* dicitur, & ultimæ S. Auguftini Operum Editioni fimilis eft.

Circa finem præfentis anni 1717. non tardius, abfoluta erunt duo prima Volumina: biennio poft, publici juris erunt tertium & quartum: breviori intervallo fequentia edentur.

Non feparatis Voluminibus, fed integrum ac completum vendetur Opus iftud. Ut autem illo fruantur ftudiofi, dum edentur, admittentur Subfcriptiones pro binis quibufque Voluminibus, quæ ftatim ac erunt abfoluta, Subfcriptoribus illa diftribuent Bibliopolæ, fequentibus, non aliis conditionibus.

1. Cujufque Voluminis non compacti pretium erit viginti-trium librarum pro minori charta. Subfcriptori vero quinque

au Souscripteur en faveur des avances qu'il sera, cinq livres dix sols. Ainsi il ne payera que dix-sept livres dix sols pour chaque Volume, & pour deux Volumes trente-cinq livres.

II. Celuy qui voudra souscrire payera actuellement trente-cinq livres pour les deux premiers Volumes en feuilles ; & lorsque les Libraires fourniront lesdits deux premiers Volumes, le Souscripteur payera encore trente-cinq livres pour le troisiéme & quatriéme Volume : & ainsi pour deux Volumes à raison de trente-cinq livres les deux Volumes jusqu'à la perfection dudit Ouvrage.

III. Celuy qui souscrira pour six Exemplaires, aura vingt sols par Volume de benefice plus que les precédens, & les Exemplaires luy seront délivrés à seize livres dix sols.

IV. Celuy qui souscrira pour douze Exemplaires, payera pour chaque Volume quinze livres, aux conditions de souscrire comme cy-dessus de deux Volumes en deux Volumes jusqu'à la fin de l'Ouvrage.

---

libræ & decem asses subscriptionis gratia concedentur. Solvent ergo Subscriptores libras tantum septem decim & decem asses pro quocumque Volumine in minori charta, & pro binis, triginta-quinque.

II. Qui subscribet, primum triginta-quinque libras solvet pro primo & secundo Voluminibus non compactis. Cum autem illa præbebunt Bibliopolæ, totidem solvent Subscriptores pro tertio & quarto, & sic deinceps usque ad Operis totius finem.

III. Qui pro sex Exemplaribus subscribens, ei libra una ex dicto pretio detrahetur ; & sic pro quocumque Volumine libras dabit sexdecim cum decem assibus.

IV. Subscribens pro duodecim Exemplaribus, solvet quindecim libras pro quocumque Volumine, antecedente semper duorum Voluminum solutione.

V. Chaque Volume de *grand Raisin*, dont il n'y aura que soixante-quinze Exemplaires pour les Souscripteurs, se vendra trente-sept livres; on diminuera au Souscripteur dix livres; ainsi il ne payera que vingt-sept livres pour chaque Volume, & pour deux Volumes cinquante-quatre livres, aux mêmes clauses & conditions cy-dessus.

VI. Il sera libre à chacun des Souscripteurs de payer l'Ouvrage entier en feuille sur le pied d'onze Volumes. En ce cas le Souscripteur ne payera que quinze livres du Volume, au lieu de dix sept livres dix sols pour le petit papier, & vingt-cinq livres du Volume en grand papier, au lieu de vingt-sept livres. Ce qui fera pour tout l'Ouvrage en petit papier cent soixante cinq livres, & deux cens soixante-quinze livres pour tout l'Ouvrage en grand papier.

VII. Ceux qui auront souscrit seront obligés de retirer ou faire retirer desdits Libraires un an après l'impression des deux Volumes

V. Magnæ chartæ septuaginta quinque tantum excudentur Exemplaria, eaque iis solum, & non aliis vendentur, qui pro magna charta subscribent. Unius Voluminis pretium triginta-septem librarum erit. Subscriptori decem libræ deducentur. Solvet ergo pro non compacto Volumine libras viginti septem, & pro duobus, quinquaginta-quatuor, modo tamen duorum Voluminum solutio antecedat.

VI. Qui voluerit, pro universum Voluminibus subscribet. Et pro quocumque Volumine non compacto solvet tantum quindecim libras pro minori charta, centum sexaginta-quinque pro Opere integro: pro magna charta, viginti quinque, id est, pro undecim Voluminibus ducentas septuaginta quinque libras.

VII. Qui sub cripserint, tenebuntur intra annum ab absoluta duorum quorumcumque Volu-

finie, les Exemplaires pour lesquels ils auront souscrit, & de souscrire pour les deux autres Volumes suivans, sinon, ledit temps passé, ils perdront ce qu'ils auront payé d'avance, sans que les Libraires en puissent être inquietés.

VIII. Pour seureté des sommes que ceux qui souscriront auront payées, il leur sera donné un billet solidaire signé des susdits Libraires, portant promesse de leur livrer les Exemplaires entiers dans les temps portés cy-dessus, en souscrivant pour la suite, ainsi qu'il est expliqué, & lesdits Libraires associés tiendront registre des noms, qualitez & demeures de ceux qui auront souscrit.

minum Editione, Exemplaria sua recipere, & simul duorum sequentium pretium solvere; alioquin perdent quod in antecessum solverant, nec in jus propterea vocari poterunt Bibliopolæ.
VIII. Subscriptorum cautio erit syngrapha, cui in solidum subscribent Bibliopolæ prædicti, & qua supradicto tempore Exemplaria præstare tenebuntur. In Codice cujusque Subscriptoris nomen, titulus, domicilium scribentur.